

EDITORIAL

Ibuksas ngan atuhan an tuyaw nga pasista nga terorismo ni Duterte

Buaw an mga pulong nga ginbuladas ni Duterte ha iya pamulong ha miting han Regional Task Force to End Local Communist Armed Conflict ha Tacloban City hadton Marso 18. Utro niya nga ginmanduan an iya mga sundalo nga "patayon an hin-o man nga armado nga rebelde." Ginduduso niya an AFP-PNP nga magin mas madarahug ngan maghimo han mas grabe nga panalapas ha tawhanon nga katungod ha ngaran han "kontra-insurhensiya."

Karuyag ni Duterte magin sugad ha iya an mga sundalo ngan pulis: tuyaw, uhaw-ha-dugo, ngan utok-pulbura. Ginaaghat niya an mas hiluagan nga panmatay, pangaresto, pananarhug ngan pagpasurrender. Ginbebendisyunan niya an waray kapareho nga pagtamas-tamas ha tawhanon nga katungod ngan moralidad nga ginpapanalipdan han internasyunal nga makatawo nga balaud ngan bisan han Konstitusyon nga 1987. Ngatanan ini agud rumkon an rebolusyunaryo nga kagiusan, pamingawon an oposisyon ngan pahugton an katin niya ha poder lahos ha 2022.

Diri la an BHB an target han kamanduan ni Duterte kundi hasta mga

diri armado nga sibilyan. An BHB, gamit an superyor nga tereyn ngan ginerilya nga taktika, poyde umatake, magdependa o pasuntukon ha hangin an kaaway. Kundi an mga diri armado nga sibilyan, kalakip an mga aktibista ngan lokal nga upisyal, masayon la i-red tag ngan tamanan han ebidensya labina kun diri hira nakikigkooperar ha programa kontra-insurhensiya. Proyba na hini an upat katuig han paghahadi militar ni Duterte diin naungbaw an kultura han kamadarahug ngan kawaray hustisiya.

Kinahanglan hul-os nga atuhan han katawhan an tuyaw nga pasista nga terorismo ni Duterte. Kinahanglan nira ipasulong an ngatanan nga porma han pakigbisog, labina an armado nga pakigaway, agud atuhan ngan ibuksas an pangabuso han rehimen, ngan ig-urusa an hiluag nga masa agud patalsikon hi Duterte. Kinahanglan liwat nira pukawon ngan kabigon an mga ordinaryo nga tawuhan han AFP-PNP nga tipahan an mga madarahug nga kamanduan han ira mga superyor, gumikan ha serbisyo, ngan matalwas ha mersenaryo ngan kriminal nga sistema nga gin-uundong ni Duterte. ■

BHB-Samar, aktibo nga nagdependa kontra ha 46th IB

GINPAKYAS HAN BAGONG Hukbong Bayan-Western Samar (Arnulfo Ortiz Command o BHB-AOC) an atake han masobra 100 nga nag-ooperasyon nga tropa han 46th Infantry Battalion hadton Pebrero 8 ha Brgy. Canlobo, Pinabacdao dapit alas-11:30 han aga.

Aktibo nga nakagdependa an yunit han BHB-AOC kontra ha reyd ha ira han mga tropa han berdugo nga 46th IB. Duha nga tropa han kaaway an napatay han mga Pula nga mangaraway antes hira talwas nga nakatras.

Waray makuntento ha kaperdihan nga nahiaguman, naghulog an kaaway hin walo nga bomba ngan upat kabeses nga nagpapatok han mortar ngadto ha nahitabuan han agway. Waray wantas liwat ini nga nangistraping sakob hin 45 minutos. Duok la ha umhanan han mga parag-uma an ginpabuthan han militar.

Diri na maihap an mga krimen han berdugong 46th IB ha mga Samarnon, kalakip an pagpatay ha diri mamenos ha siyam nga parag-uma hadton 2020. Naglalansar han nakapokus nga operasyon militar ha mga bungto han Pinabacado, Calbiga ngan Hinabangan tikang pa hadton 2019. Hasta yana nagdudurot ini han dako nga destroso ha kinabuhi ngan pakabuhi han katawhan. ■

Pan-gigipit han AFP ha mga upisyal han barangay, natikagrabe

Ha Northern Samar, natikagrabe an pan-gigipit han AFP-PNP ha mga upisyal han barangay ngan pag-ungbaw han hunta militar ha sibilyan nga gubyrno agud piriton ini nga pumartisipar ha operasyon militar kontra ha BHB.

Sigon ha mga sumat nga nakawat han BHB-Rodante Urtal Command, gintirok han 20th Infantry Battalion an mga kapitan han barangay ha bungto han Las Navas hadton Pebrero 24 ngan Marso 3 agud papirmahon hira nga nagsasaad han pagpartisipar ha operasyon nga Retooled Community Support Program han mga pasista nga tropa han gubyrno.

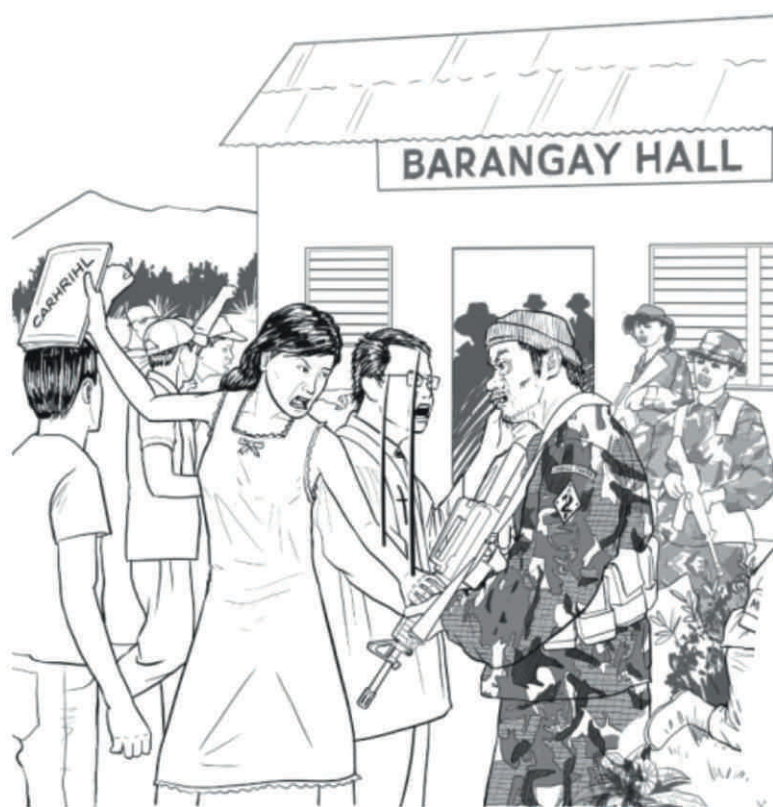
Ha 53 nga barangay, 39 hini ginngaranan nga naka-"red-tag." Una nga ginpapahimo ha mga upisyal amo an maghino han sensus han mga residente. Hin-o man nga bag-o nga tawo ha ira lugar kinahanglan himuan han karig-unan han barangay ngan igsumat ha militar. Kun mayda madiskubre nga waray sugad hini nga karig-unan, "an mga sundalo na an bahala."

Kada semana, kinahanglan kuno igsumat han mga upisyal ha militar an ngatanan nga nahitabo ha ira mga lugar. Bisan an mga kaapi han Sangguniang Kabataan, nga gin-aapihan han mga menor de edad, kinahanglan liwat maghimo han sinemana nga sumat.

Ginhihimo pa nga "human shield" an mga upisyal han barangay nga ginobliga nga seguruhon nga "waray mahitatabo ha mga sundalo ngan pulis" samtang nag-ooperasyon ha barayo, o hira an pagbabatunon. Kinahanglan liwat nira aktibo nga bumulig ha pagpasurender ha BHB, kun diri pirit hira nga papalusaron ha pwesto. Kinahanglan liwat kuno nira igdeklara nga "persona non grata" an PKP-BHB-NDF.

Usa an Las Navas ha mga pinakamilitarisado nga bungto ha Eastern Visayas, komo usa ha mga ginlalansaran han nakapokus nga operasyon militar tikang pa hadton Disyembre 2020. Didi liwat ginpa-

tay han 20th IB an kapitan han Brgy. San Miguel nga hi Apolinario "Kap Pening" Lebico, usa nga kritiko han militarisasyon ngan tagdependa han tawhanon nga katungod, hadton 2019. **L**

Ano an "whole-of-nation" approach? (bug-os nga nasud nga daup)

Amo ini an konsepto diin nga ngatanan nga sibilyan nga ahensya ngan pribado nga entidad pagigiuson para ha kontra-insurhensiya. Ha aktwal, gintukod hini an National Task Force to End Local Communist Armed Conflict

(NTF-ELCAC) agud dominaran han militar an sibilyan nga lokal nga gubyrno tubtub ha mga rehiyon, prubinsya, bungto ngan barangay. Sukwahi ini bisan ha 1987 nga Konstitusyon.

Pagpatay ha meyor han Calbayog, ladawan han natikapintas nga pangatake ha oposisyon

GIN-AMBUS HAN MGA elemento han Philippine National Police-Samar an meyor han Calbayog City nga hi Ronald Aquino samtang sakay han iya sarakyan ha haywey ha Brgy. Lonoy hadin Marso 8, dapit alas-5:30 han kulop. Dayon nga napatay an meyor nga nahiagum han diri mamenos ha 21 nga igo han bala. Napatay liwat an iya drayber ngan usa nga police escort.

Sigon ha mga testigos, diri "shootout" an nahitabo, sukwahi ha mga ginsering han hepe han PNP nga hi Debold Sinas ngan han hepe han PNP-Region 8 nga hi Ronaldo de Jesus. Nakagama na gidaan an mga elemento han PNP-Samar han umagi an sarakyan nira Aquino. Kahuman nira pauranan han bala an sarakyan, umapiki hira agud utro nga pabut-han. Nakabulos na la han buto an iba pa nga *bodyguard* ni Aquino nga aadto ha nasunod nga sarakyan. Amo ini an nakapatay ha tulo nga pulis han PNP-Samar, kalakip an hepe han *anti-drug enforcement unit*, usa nga kaapi han *intelligence group*, ngan

usa nga kaapi han *K-9 unit*.

Pirit nga gintatahuban nira Sinas ngan de Jesus an tinuod nga nahitabo luyo han nagkagawas nga testimoniya ngan ritrato tikang ha mga testigos. Bisan an Bagong Hukbong Bayan waray makalibre ha ira mali-syuso nga pagdabi agud igrason kun kay ano armado han higtaas nga kalibre han pusil an mga pulis nga sigon ha ira, nakasunod la ha sarakyan ni Aquino.

Ladawan han natikagrabe nga pangatake ngan pahimatngon ha hiluag nga oposisyon an pagpatay kan Aquino. Kilalado nga balwarte han Liberal Party an Calbayog City, sam-

tang an gubyrno han prubinsya han Samar dominado han pamilya nga Tan nga kaapi han PDP-Laban, partido han pak-syon nga maka-Duterte. Nahitabo na liwat an pagpatay 15 kabulan antes an sunod nga eleksyon.

Ladawan liwat an pagpatay han nagpapabilin nga kultura han kamdarahug ngan kawaray baratunon (*impunity*) ilarum han rehimen Duterte, labina ha ranggo han kapulisan. Usa la hi Aquino ha natikadamo nga biktima han ekstrahudisyal nga pagpatay ha kamot han PNP, kalakip an 30,000 nga biktima han gerra kontra druga ngan mga biktima han pampulitika nga pagpatay. ■

Krisis ngan rehimen Duterte, dugang nga nga pabug-at ha kababayin-an

An gidaan na nga doble nga pagpapakuri ha kababayin-an dugang nga nagbug-at ha panahon han pandemya. Tungod ha rehimen Duterte nga nagpatuman han kontra-katawhan nga lockdown ngan mga neoliberal nga palisiya ha ekonomiya, naruba an ira kinabuhin ngan panginabuhin diri la komo anakbalhas, kundi tungod kay ginkukulwan komo mas "himubo" ha kalalakin-an.

Dugang pa nga lumuros an gidaan na nga diri-makatawo nga kamutangan han kababayin-an nga trabahador. Damo an nawarayan han kita ngan natanggal ha trabaho ka-human magserra an mga eskoylahan ngan negosyo. Apektado an milyun-milyon nga magturutdo, *sales lady*, ngan iba pa nga trabahador ha sektor han serbisyo, sugad liwat an mga

baga-trabahador ha mga sari-sari *store*, *parlor*, ngan mga kaunan. Kulang kaupay an mga higamit panproteksyon ha mga lugar han pagtrabahuan, bisan ha mga ospital diin 80% han mga nars kababayin-an. Waray hira nakarawat nga mahinungdanon nga dugang nga suhol luyo han paghitaas han presyo han pagkaon ngan mga batakan nga pap-

litan.

Ha kabaryuhan, doble nga tiniyupi an kababayin-an nga parag-uma nga waray kalugaringon nga tuna. Kun makatrabaho man hira ha umhanan, kulang o waray hira nakakarawat nga suhol. Bagsak an presyo han ira mga produkto sugad han paray, utanon, karne ngan isda durot han atrasado nga ekonomiya ngan palisiya nga importasyon han gubyrno nga solusyon hini ha kakulang han suplay han

"Krisis...", tikang ha paypay 3

pagkaon.

Problema liwat han kababayin-an an dunot nga serbisyo nga pankalib-sugan ngan edukasyon. Utro na liwat nga natikahitaas an ihap han mga natatapanan han COVID-19 kundi *lockdown* na liwat an solusyon han gubyerno, imbes an *mass testing*, *contact tracing* ngan libre nga pagpatambal. Kulang gihapon an pondo para ha pagpabakuna. Tungod ha pagpaserra ha mga eskoylahan, ginpasa ha mga kag-anak, prinsipal ha mga iroy, an pagtutdo ha ira mga anak. Dugang ini nga responsabilidad ha mabug-at na nga trabaho han paglimpyo, pagluto, paglaba ngan iba pa nga trabaho nga panimalay.

Ha langyaw nga labnasan, yukut-yukot nga kababayin-an nga *overseas Filipino*

worker (OFW) an inuli kahuman mararayan hin empleyo komo mga *domestic helper*, sales lady ngan iba pa nga trabaho labina ha sektor han serbisyo nga nagserra tungod ha *lockdown*. Damo ha mga OFW an nagkuri ha mga pasilidad ha kwantina samtang naghuhulat nga makuili ha nasud, samtang waray man la hira nahiuli nga kita ha ira mga pamilya.

Dugang pa nga nagdamo an kaso han pangabuso ha kababayin-an.

Hadton 2020, nagpahimatngon an United Nations nga poyde madugangan hin 31 milyon an kaso han pangabuso ha panahon han *lockdown*. Tungod ini kay nagdudurot han dugang nga *stress* ha pamilya an panmaihaan nga pagkapriso ha balay ngan destroso ha pakabuhi tungod ha *lockdown*. Nagdamo an kaso han pangastigo ngan reyp. Tungod ha mga restriksyon ha mobilidad, diri hira makaaro han ayuda o makaeskapo ha naabuso ha ira.

HA KAMATUORAN

\$14.2 bilyon
balor nga gin-utang
han Pilipinas agud
atuhan an COVID-19

Poyde hini baydan an

... **389,485,714**

RT-PCR test

... duha kahugna han Social
Amelioration Program (SAP) han

68,160,000 katawo

... **unom kabises**

nga pagpabakuna han 100%
han mga Pilipino